

Samo Kavčič: Enotna politična teorija

Tako, pa jo imamo! Knjigo desetletja (če že ne stoletja). V tem norem in zmedenem času nam Samo Kavčič prinaša edinstveno knjigo Osnutek enotne politične teorije, ki je zadela žebelj na glavo. Besedilo bi najbolje poimenovali »kritika vsega obstoječega« (podobnost z Marxovim stavkom je samo naključna). Avtor argumentirano kritizira celotno našo nadgradnjo: organe pregona in sodišča, pravno in socialno državo, človekove pravice in dolžnosti, državni aparat, politike in gospodarstvenike, nacionalizem, patriotizem, revolucije, slogu in moč, bratstvo in enakost, uživaštvo, svobodo in vezanost, socializem in komunizem, marksizem in anarhizem, skratka celotno našo kulturo in zgodovino, pojme našega leporečja, na katere prisegamo in se zaklinjamo in jim tudi nasedamo, skratka, avtor Samo Kavčič reče bobu bob in popu pop. Prikazuje njihovo zlaganost, ker da so samo sredstva za manipulacijo človeka, ne pa to, kar naj bi pomenili. Kritično opisuje ideologijo sodobnega kapitalizma in njen razvoj od zgodnjega Sapiensa pa vse do današnje krize. Sodobno stanje primerja s črno luknjo, ki se vrtinči in požira vse, kar jo obdaja, dokler ne bo pogoltnila tudi sama sebe do končnega kolapsa naše civilizacije. Posebno pozornost posveča protislovjem, ki v naši družbeni teoriji in praksi kar mrgolijo, npr. med deklariranimi pravicami in njihovo izvedbo, prostostjo in vezanostjo Sem uvršča tudi Listino Združenih narodov o človekovih pravicah, v kateri sovpadajo naravne in nenaravne pravice. Saj ne zanika njene pozitivne vloge, ki pa se izgublja med številnimi negativnimi funkcijami. Dotakne se tudi uničevanja okolja in njegovih hudih posledic za prihodnost, razkriva utesnjenost sožitja med ljudmi in narodi, pogubnost tekmovalnosti za uresničitev človekovih idealov. Eden od poglobitnih »grehov« je hrepenenje po moči in volja po obvladovanju drugih. Da ne omenjamo vloge občutka prostosti ter prostora in časa in številnih osebnih potreb, ki z njimi živimo. Sprašuje se: »Ali je prost človek, ki mora delati 16 ur na dan ali tisti, ki mora delati 8 ur na dan? Lahko gre kadar hoče ali kamor hoče, vendar kamorkoli pride, še vedno mora delati 8 ur na dan ali več.« Nič manjše posledice nima moč države nasproti človekovim pravicam.

Poglavje o svobodi, enakosti in bratstvu duhovito zaključuje: »Politiki vseh struj imajo na razpolago celo lekarno dogem, kot so svoboda, demokracija, pravna država, človekove pravice, napredek, domovina...Iz njih kuhajo župico, ki nam jo dnevno servirajo mediji. Zato nas lahko omotične vodijo žejne čez vodo.«

Avtor ugotavlja, da ljudje ne uporabljajo logike, kadar se odločajo o vrednotah. Le-te podedujejo po starših oziroma jih prevzamejo od okolice. To velja tudi za elito in poslance v skupščinah. Kot skupni imenovalec človekovih pravic in vrednot pa navaja dva pojma: uživanje in ne-trpljenje, kar naj bi bila vrhovni vrednoti vseh Zemljanov. Zanimivo: njun proklamirani hedonizem se ujema s hedonizmom pglavitnih psiholoških teorij o človeku, kot sta npr. behaviorizem in psihoanalitične smeri. Avtor uporabi tudi besedno igro: »uživanje zaradi uživanja za uživanje.«

Popolnoma drugače pa pojmuje ljubezen kot splošno človekovo lastnost. Ljubezen poganjata notranja sila (npr. fiziološke potrebe, emocionalna stanja) in zunanje sile (predvsem stiska, iz katere izhaja strah). Temeljna je starševska ljubezen, ki se začne že v ranem otroštvu. Avtor pravi: »Namen starševske vzgoje je, da prenese na potomstvo izkušnje prednikov in njihovo poslanstvo. Ali ni na podoben način tudi Freud pojmoval socializacijo posameznika.

V naslednjih poglavjih avtor razlaga legitimnost države in koherentnost družbe in z grafikonom prikazuje odvisnost nasilja od represije. Bralcu v sedmih točkah razkriva pravila legitimne države, npr. upravljanje z naravnimi viri. Ostro kritiko nameri intervencionizmu, ko pravi, da so človekove pravice samo prikladno sredstvo za povečanje moči.

Sploh je legitimnost ena od opornih točk avtorjevega izvajanja. Izraža se v »toplem objemu resničnih prijateljev in radosti brezskrbne službe skupnim vrednotam.« Odpira vrata svobodni družbi, ki je rešena skrbi za varnost državljanov. Ne uporablja nasilja ali kako drugače ovira posameznikovo svobodno voljo. Uresničuje svobodo brez nasilja in strahu. Tako bo nastalo okolje, kjer se bo, prvič v človeško zgodovini, neovirano razširil pravi altruizem. Svoje otroke bodo ljudje vzgojili v plemenite ljudi, ki so nenasilni, govorijo resnico in ki delijo, kar imajo, v stiski drugim ljudem. Predvsem pa niso tekmovalni. Takšni ljudje lahko ustvarijo koherentno družbo, ki deluje v isti smeri. Za tako novo družbeno ureditev pa je potrebna svoboda

združevanja. Pri tem se ne uničuje individualnost, ki šele v njej lahko zaživi. Avtor obsoja avtoritarnost. Skoraj vse komune, ki so prisegale na bratstvo, so izginile v izbruhih brezumnega nasilja.

Ljubezen je odrešitev tudi za pravo. Družbi moramo omogočiti, da postavi spoštovanje vrednot pred postopek. Svobodna družba ni vezana na principe pravne države, ker svoboščine garantira sama država, družba pa si lahko privošči kvantni preskok in poljubno spremeni zakone brez skrbi za posledicami, kajti pravne norme, ki vzpostavljajo svoboščino ljudi, hkrati uničujejo zdravo družbeno tkivo.

Avtor pravi, da je privatna lastnina vokalni kamen kapitalizma. Je velik pospeševalec tehničnega razvoja. Danes nastajajo dobrine z delom, s katerim upravljajo v glavnem multinacionalne družbe, ki jih vodijo managerji, lastniki, pravniki. Res je, da vzpon naše civilizacije temelji na lastnini, ki je temeljna človekova pravica. Ali velja to tudi za naravne vire? Lastnina vseh naravnih virov bi morala biti država oziroma pod skrbništvom države. Vendar je delež naravnih virov v primerjavi z infrastrukturo, proizvodnjo itd. majhen. Legitimnost te lastnine ne sme ogrozati lastninske pravice privatnih oseb, investiranja in razvoja. Legitimna država pa od svojih državljanov sme zahtevati to, da drug drugemu ne kratijo svobode. Lastnina človekovih pravic je produkt buržuazne ideologije, ki vidi svet kot boj vsakega proti vsakomur (Hobbes). V svobodni družbi pa naj ljubezen nastopa kot sila, ki vzdržuje mir in blaginjo. Mir, blaginja in človekove pravice naj bi bile posledice ljubezni in človekovega razuma.

Avtor veliko razpravlja o legitimni državi. Temeljila naj bi na štirih postavkah, prva in pglavitna, pa je, da legitimna država zagotavlja enakost dostopa do naravnih sredstev in virov.

Avtor ostro kritizira današnji parlamentarni demokratični sistem. Pravi, da je podpora volilnega telesa daleč od resnične večine. Pri povprečni 60% volilni udeležbi si absolutno oblast lahko zagotovi stranka, ki pridobi dobrih 50% sedežev v parlamentu, torej zastopa 30% ljudi. Poslanci pa že naslednji dan prelomijo volilne obljube in nas pitajo z vse mogočimi barabijami. Pravi, da politiki niso resnični voditelji, temveč pretežno marionete. V takih demokracijah ljudstvo vodijo mediji, ki pa jih preko lastnikov vodijo njihovi lastniki.

Na koncu svojega dela daje avtor nekaj nasvetov za uresničitev svobodne in legitimne države. Ljudje naj bi volili nekoga, za katerega

vedo, da je pošten in moder. Tako izvoljen parlament bo postal cvet modrosti in integritete naroda. Prav tako naj bi bilo omejeno delovanje hierarhije navzdol. Avtor se zavzema za harmonijo namesto moči kot vrhovni cilj države.

Avtorjev pogled na družbo je povsem drugačen od današnjih kapitalističnih ali socialističnih pogledov. Kritizira oboje in se zavzema za državo, ki jo lepita skupaj ljubezen in plemenitost. Ko berem njegovo delo, se mi mestoma zazdi, da je preveč optimističen. Spominja me tudi na prvobitno krščanstvo. Vendar je na pravi poti k odrešitvi od sedanjih pogubnih stanj.

Knjiga ima velik apel na državljane vsega sveta, posebno razvite narode, ne pozablja pa Slovencev.

Vid Pečjak

upokojeni zaslužni profesor univerze v Ljubljani